

Trivent Libri

© The Authors (2018)

Available online at <http://trivent-publishing.eu/>

O călătorie a descoperirii în romanul academic

A Voyage of Discovery in the Campus Novel

Stăncuța Ramona DIMA-LAZA

Universitatea de Vest "Vasile Goldiș" din Arad, Romania

lazastancuta@yahoo.com

Abstract

One of the most widely-appreciated developments in post-war British literature was the emergence of the campus novel. A remarkable figure in this respect was David Lodge, due to the trilogy he published between 1975 and 1988. Within the background of the industrial revolution, in Thatcherite Britain, David Lodge introduces the readers into the closed world of universities and into the familiarity of its norms, values and possibilities of intrigue. The familiar routines of characters, the hierarchical structures and the conspicuous plot-lines make the delight of the readers. This article focuses on the third novel of the author's trilogy, that is, Nice Work. It represents an oscillation between the words of business on one hand and university professors on the other. Dealing with the demoralization of universities, with adultery and campus and industry traditions, it is actually a parody of the 19th century industrial novel.

Keywords: campus; university; novel; business; morality.

O călătorie a descoperirii în romanul academic

Stăncuța Ramona Dima-Laza

Universitatea de Vest "Vasile Goldiș" din Arad

Educație versus Industrie în the Romanul de Campus

Ficțiunea de campus sau romanul de campus a devenit tot mai răspândit în literatura britanică postbelică. Romancierul consideră campusul universitar ca fiind un spațiu atrăgător și util datorită faptului că autorul însuși, David Lodge, a trăit în acest loc. Acest spațiu închis are propriile sale valori, restricții și reguli. Personajele prezentate au rutini familiare și structuri nesigure, fapt ce conferă universității o anumită vulnerabilitate, iar sub-genului per ansamblu, o anumită prosperitate. Profesorul universitar a fost descris pentru prima dată de către Geoffrey Chaucer în prologul general al *Canterbury Tales* ca un personaj negativ, alienat și rupt de lumea exterioară. Personajele lui David Lodge încearcă să micșoreze acest abis creat, axându-se pe ambele spații și creând un pod între academicieni și oamenii de rând. Vorbind la modul general, autorul portretizează profesorii ca indivizi plictisitori care vorbesc prea mult, fapt observat și de Eagleton: "Intelectualii sunt văzuți ca figuri sinistre, șterse, ca funcționari boemi, nonconformiști și trădători ale căror crude celebrări reprezintă o amenințare pentru pietatea nehibzuită a vieții de zi cu zi. Dar ei sunt de asemenea, personaje patetice ineficiente – figuri șifonate de distracție, ce își urmează abstracțiile ridicole ale unei distanțe considerabile față de agitația cotidiană. Anxietatea și resentimentele pe care ei le inspiră

pot fi astfel cu ușurință aplanate printr-un simț al irelevanței lor ridicole”¹.

După război, tot mai mulți oameni au devenit dornici de a studia, au avut aspirații mai mari; studenții din clasa de mijloc și din clasa muncitoare au început să se înscrie la facultăți, fapt ce a determinat o nivelare a distincției între clasele sociale. Pentru unii, eliminarea acestor diferențe a reprezentat un ghinion în timp ce pentru alții a fost mai degrabă o experiență de tranziție sau o persistență stringentă a diferențierilor. Deci, în acei ani, mulți studenți trebuiau să supraviețuiască și să se adapteze problemelor cu care aveau de a face în contextul cultural al secolului al XVI-lea. Având în vedere că cititul devenise tot mai popular, mulți oameni bogați și-au trimis copiii să studieze la universități faimoase. Stilul luxos de viață impus de aceștia a fost în detrimentul studenților săraci care, datorită lipsei de bani trebuiau să rezolve temele acestora și să soluționeze diverse probleme pentru ei. Știința devenise o unealtă foarte puternică. Probleme religioase și politice ale secolului au transformat universitățile în spații ale tentației, cu profesori lacomi și studenți bogați și ignoranți. Pe la mijlocul secolului 19, științele moderne și politica au început să se dezvolte în mediul academic iar presonajul negativ al lui Chaucer este înlocuit de tipologia profesorului mult apreciat și stimat.

În jurul anilor 1940 romanul academic a început să prospere odată cu ignorarea complete a oricaror standarde și principia de etică din societate. În anii 1960, mediul închis al universităților este distrus și totodată prins în valtoarea unei societăți în permanentă schimbare. Romanul academic are și o funcție istorică, lasă loc pentru conflicte și explorează tranziția între diferite ideologii. Amplasarea în mediul academic este la fel de irezistibilă ca alte spații închise cum ar fi cel militar sau monastic. Romanul lui Umberto Eco, *Numele Trandafirului*, este un exemplu în acest sens,

¹ Tradus de mine, citat luat din: Terry Eagleton, “The Silences of David Lodge,” *New Left Review* 172 (November/December 1988): 93.

fiind considerat un roman medieval de campus patruns de fortele distrugatoare ale politicii si criminalitatii, de locuitorii temporari ai acestor spatii, care transforma institutia academica intr-o structura vulnerabila.

Întreaga acțiune a bine-cunoscutei trilogii de campus este plasată în campusul imaginar al Universității din Rummidge, prezentand personaje precum lectorul de literatură Britanică, Philip Swallow sau profesorul de literatură Americană Morris Zapp. De-a lungul paginilor romanului cei doi protagoniști mai sus menționați fac schimb atât de slujbe cât și de soții. Persee McGarrigle este un nou personaj introdus în *Small World*. Ultimul roman din trilogie acoperă nu doar mediul academic dar și cel al afacerilor. Acesta din urmă nu este la fel de amuzant ca primele două volume ale trilogiei, dar totuși păstrează simțul umorului cu care autorul ne-a obișnuit. Acesta prezintă o societate contemporană complexă fără prea multă fantezie. Plasat în anii când la putere se afla Margaret Thatcher, reprezintă o relatare pozitivă a unei lumi academice decăzute din punct de vedere moral, o parodie a romanului industrial al secolului al XIX-lea, al relațiilor adultere.

Totuși, romanul este unul realist, cu personaje familiare, cu atitudini și puncte de vedere diferite. Noul decan al facultății de la Universitatea din Rummidge, Phillip Swallow devine un personaj surd și amuzant. Vic Wilcox și Robyn Penrose sunt protagoniștii celui de al treilea volum al trilogiei. Planul de observare la locul de munca unește un lector universitar și un inginer într-o încercare guvernamentală de a sprijini profesorii să înțeleagă mediul industrial. Aceștia trebuie să petreacă un semestru împreună chiar dacă nu încep relația în termeni foarte cordiali datorită intervenției lui Robyn Penrose într-o problemă de resurse umane. Dar cum opusurile tind să se atragă, cei doi protagoniști sfârșesc prin a aprecia și respecta punctele de vedere ale celuilalt. O călătorie de afaceri la Frankfurt le consolidează relația prin eficiența dovedită de abilitățile lingvistice ale femeii. Pe de altă parte, acest plan guvernamental îi ajută să își pună ordine în viața personală și să ia

deciziile corecte pentru viitor. Vic Wilcox, un om dur și răbdător, este directorul executiv al companiei J. Pringle & Sons. El cunoaște foarte bine părțile bune și cele rele ale mediului de afaceri, abordând problemele cu energie și agresivitate. El deține o casă luxoasă și o mașină scumpă și consideră că nimic nu primești în viață pe gratis. Deși pare a avea tot ceea ce își dorește, totuși, ceva lipsește. Este foarte concentrat în meseria sa, un profesionist la locul de muncă, dar un dezastru total când e vorba de emoții sau cultură. El o descrie pe soția sa Marjorie, ca pe o femeie superficială fără o carieră și interesată doar de lucruri scumpe și nesemnificative. Ea chiar menționează: “întotdeauna mi-am dorit o baie en suite, obișnuia să spuna oaspeților, prietenilor la telefon; el nu ar fi surprins dacă ar spune aceasta și comis-voiajorilor în pragul ușii sau străinilor acostăți pe stradă.”² El este legat de ea printr-un cod comportamental: “era legat prin onoare să o suporte. Vic avea idei demodate despre căsătorie.”³ Ei au trei copii care sunt la fel de superficiali ca mama lor. Vic este mai degrabă o persoană romantică căruia îi place să asculte Jennifer Rush: “Inflexiunile subtile ale unor astfel de voci dulcele sau ușor răgușite, gemând și șoptind vorbe despre iubirea femeilor, despre bucurii și dezamăgiri, îi calmează nervii și îi relaxează membrele.”⁴

Universitățile reprezintă un teritoriu străin pentru el, iar unica ocazie în care acesta interacționează cu mediul academic este în timp ce conduce către muncă și trece pe lângă Universitatea din Rummidge: “Universitatea îi pare lui Vic un mic stat-oraș, un Vatican academic, față de care păstrează distanța, fiind atât intimidat cât și dezaprobat pentru aerul de detașare privilegiată față de orașul industrial, aglomerat și vulgar în care este situată universitatea.”⁵

² Tradus de mine, citat luat din: David Lodge, *Nice Work* (London: Penguin Books, 1989), 162.

³ Tradus de mine, citat luat din: ibidem, 165.

⁴ Tradus de mine, citat luat din: ibidem, 29.

⁵ Tradus de mine, citat luat din: ibidem, 29.

Într-o dimineață, în drum spre muncă el o observă pentru prima dată pe Robyn Penrose, ca fiind una dintre femeile ce protestează în fața universității, fără a știi că mai târziu aceasta avea să devină o prietenă foarte apropiată. Cu o specializare în literatura engleză și studii pentru femei, autorul îi permite cititorului să observe ce mult își iubește aceasta meseria: "Ea știa ca e bună, și nu a trecut mult până când personal a concluzionat că era mai bună decât majoritatea colegilor ei."⁶ Ea este o femeie atrăgătoare de treizeci de ani fără perspectiva obținerii unui post permanent în mediul pe care îl iubește atât de mult. Interesată de psihoanaliza și post-structuralism, ea este o intelectuală naivă și ușor ignoranta față de problemele reale ale societății: "desigur ca era conștientă, cognitiv ca exista viața în afara zidurilor universității, dar ea nu știa nimic despre aceasta."⁷

Ea se confruntă cu oportunitatea de a cunoaște lumea exterioară deoarece trebuie să petreacă o zi pe săptămână în compania directorului mai sus menționat. Ea trebuie să îl urmeze pretutundeni pentru a înțelege mai bine spațiul industrial. Pe măsură ce zilele trec, ea își dă seama că există o prăpastie uriașă între lumea industrială a acestui bărbat și boemul mediu academic.

În cel de al treilea volum al trilogiei, David Lodge descrie relația furtunoasă care debutează cu ostilitate și ignoranță între două personaje care reprezintă puncte de vedere diametric opuse. *Nice Work* de asemenea introduce personaje minore și amuzante ca Charles, iubitul lui Robyn. Relația lor: "nu este un mariaj, nu este un concubinaj, nu este o aventură. Este mai degrabă un divorț în urma căruia cei doi se întâlnesc ocazional pentru a-și ține companie și pentru plăceri sexuale, fără nicio obligație."⁸

Un alt remarcabil personaj minor este misoginul Brian Everthorpe, Directorul de Marketing al companiei. Călătoria de

⁶ Tradus de mine, citat luat din: ibidem, 59.

⁷ Tradus de mine, citat luat din: ibidem, 62.

⁸ Tradus de mine, citat luat din: ibidem, 62.

afaceri la Frankfurt oferă lui Vic și Robyn ocazia perfectă pentru a avea o aventură sexuală. Aceasta îi zdruncină trăirile sufletești și întreaga lume internă și se gândește chiar să divorțeze și să se căsătorească cu Robyn. El se îndrăgostește de ignoranța ei, de remarcile ironice și de inteligența ei: “Uneori, când stau treaz în primele ore ale dimineții, în loc să număr oi, număr lucrurile pe care nu le-am făcut niciodată. [...] Avea ceva care o diferenția de alte femei pe care le cunosc ... nu se agita mereu ca să își aranjeze fusta sau să își aranjeze părul ... ea privea bărbații în ochi cu îndrăzneală, iar lui îi plăcea acest lucru.”⁹

În timpul acestei călătorii, autorul folosește timpul prezent pentru a evidenția un real interes față de această femeie, dar odată întorși la Rummidge acțiunea se muta la timpul trecut, la aceeași bine-cunoscută indiferență a lui Robyn chiar dacă Vic s-a îndrăgostit de ea, Robyn nu crede în iubirea romantică, preferă o aventură de o noapte și privește întreaga lor relație cu umor și amuzament. Conform afirmațiilor lui Brigitte Bill și Peter Naus, în momentul în care o situație este percepută cu umor, totul pare mult mai acceptabil și mai puțin discriminator.

La finalul experimentului de observare la locul de muncă, protagoniștii se întorc la viețile lor plictisitoare. Robyn își dă seama că: “a fost o experiență interesantă ... Vic Wilcox a devenit ... prietenos și încrezător ... încă o dată ea s-a dovedit a fi de neprețuit.”¹⁰

În concluzie, romanul dezvăluie un amestec sau o întrepătrundere între mediul academic și industrial, între iubire și ură, structuralism și deconstrucție, metaforă și metonimie. Autorul optează pentru un final fericit și neașteptat pentru cititorii de ficțiune realistă, care ar putea deveni foarte critici vis-à-vis de această abordare. Dar autorul explică: “toate soluțiile pe care romancierii Victorieni le-au putut oferi problemei capitalismului

⁹ Tradus de mine, citat luat din: *ibidem*, 225-226.

¹⁰ Tradus de mine, citat luat din: *ibidem*, 257-258.

industrial au fost: o mostenire, o căsătorie, emigrarea sau moartea.”¹¹ Prin introducerea stereotipului fetei bătrâne și necăsătorite în personajul feminin, autorul evidențiază irelevanța studiilor literare, care s-au dovedit inutile în dorința lectorului universitar de a înțelege lumea din jurul ei. El contrastează incompetența generală cu comunitatea ideală sau utopică unde totul ar funcționa în perfectă armonie. Romanul reprezintă un voiaj al descoperirii în care două persoane complet diferite pătrund în lumea celeilalte. Cunoștințele teoretice ale personajului reprezintă fundația pe care se sprijină pentru a aborda viața. La sfârșitul romanului ambii protagoniști sunt schimbați; aceștia devin conștienți de oportunități și de deciziile pe care trebuie să le ia. David Lodge menționează opere mai vechi de literatură în încercarea de a rezolva problemele unei societăți scindate. Prin intermediul personajului feminin el dezvoltă semantica literară și prejudecățile legate de clasa socială sau de gen. Autorul observă că trăim într-o lume a bărbaților, deseori misogină și cu o atitudine degradantă față de femei. Pentru el, arta sau puterea ficțiunii este redată printr-o examinare atentă a gândurilor și a conștiinței.

Bibliografie

- Bradbury, Malcom. *The Modern British Novel*. London: Secker & Warburg, 2003.
- Eagleton, Terry. “The Silences of David Lodge.” *New Left Review* 172 (November/December 1988): 93.
- Lodge, David. *Nice Work*. London: Penguin Books, 1989.
- _____. *The Practice of Writing*. London: Penguin Group, 2007.

¹¹ Tradus de mine; citat luat din: ibidem, 303.